

Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Familie De Cockstraat te Tremelo

Annelies De Raymaeker

Kessel-Lo, 2016
Studiebureau Archeologie bvba

Hoofdstuk 3 Programma van maatregelen

3.1 Administratieve gegevens

Erkend archeoloog: Annelies De Raymaeker, OE/ERK/Archeoloog/2016/00148
 Studiebureau Archeologie bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00002

Locatie: Vlaams-Brabant, Tremelo, Familie De Cockstraat (fig. 1.1 en 1.2)
Bounding box: punt 1: x: 176319, y: 186988
 punt 2: x: 176405, y: 187104
 Tremelo, Afd. 2, Sectie C, percelen 209M2, 209N2, 209G2 en 209R2 (fig. 1.3)

Verstoorde zones: Het terrein was tot voor kort bebouwd (fig. 1.3). De gebouwen werden in de tussentijd gesloopt.

3.2 Gemotiveerd advies

Op basis van het tot nu toe uitgevoerde vooronderzoek – bestaande uit een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek – kan gewezen worden op de noodzaak van verder archeologisch onderzoek (met ingreep in de bodem). De aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats kan op dit moment niet met zekerheid worden aangetoond. Op basis van het bureauonderzoek kan worden vastgesteld dat de geplande werken een grote impact zullen hebben op het eventueel aanwezige bodemarchief.

Het projectgebied is landschappelijk gunstig gelegen vlak naast de Leibeek. Bovendien kan de aanwezigheid van een plaggende afdekking betekenen voor mogelijk aanwezige archeologische sites. Het landschappelijk bodemonderzoek toont aan dat er – ondanks de gunstige topografische situatie – geen verwachting kan worden gecreëerd voor het aantreffen van een prehistorische artefactensite. Voor sporensites vanaf de metaaltijden tot de (late) middeleeuwen is de verwachting hoog. Voor sporensites vanaf de (late) middeleeuwen is de verwachting eerder laag, gezien een opeenvolging van historische kaarten geen bewoning kon situeren in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied, noch in de ruimere regio.

Het terrein was tot voor kort bebouwd door drie gebouwen. Er zijn echter geen concrete aanwijzingen dat het terrein in die mate verstoord werd dat een eventuele archeologische site verstoord werd.

Eerst wordt de opportuniteit van de diverse methoden van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Landschappelijke profielputten	Nee	Het landschappelijk bodemonderzoek (door middel van boringen) toont dat er mogelijk verstoringen te wachten zijn binnen het projectgebied. Er kan echter niet met zekerheid worden aangetoond dat de verstoring van die aard is dat het volledige terrein in het verleden reeds werd verstoord. Een landschappelijk profielputtenonderzoek kan hierin geen oplossing

		bieden aangezien het slechts een beperkte kijk binnen het projectgebied realiseert. Een vlakdekkend onderzoek kan hierin een betere oplossing bieden.
Geofysisch onderzoek	Nee	Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Ook dient er op gewezen te worden dat vooral grote en specifieke sporen opgemerkt worden tijdens dit soort onderzoek. Kleinere sporen die mogelijk deel uit maken van een plattegrond worden al sneller niet opgemerkt. Ook dient na de uitvoering van geofysisch onderzoek steeds verder onderzoek met ingreep in de bodem plaats te vinden om de aard van de aangetroffen anomalieën te verifiëren.
Veldkartering	Nee	Binnen dit onderzoek biedt deze methode geen meerwaarde en zal dit vermoedelijk niet tot kenniswinst leiden.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Nee	Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek kan worden aangetoond dat – ondanks de gunstige topografische situatie – de verwachting voor het aantreffen van een prehistorische artefactensite eerder beperkt is. Een verder booronderzoek zal dan ook geen meerwaarde of kenniswinst voor het archeologisch onderzoek zijn en zal enkel bijdragen tot een hogere kostprijs.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek kan worden aangetoond dat – ondanks de gunstige topografische situatie – de verwachting voor het aantreffen van een prehistorische artefactensite eerder beperkt is. Een verder booronderzoek gericht op het aantreffen van een prehistorische artefactensite zal dan ook geen meerwaarde of kenniswinst voor het archeologisch onderzoek zijn en zal enkel bijdragen tot een hogere kostprijs.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Nee	Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek kan worden aangetoond dat – ondanks de gunstige topografische situatie – de verwachting voor het aantreffen van een prehistorische artefactensite eerder beperkt is.

		Een verder onderzoek gericht op het aantreffen van een prehistorische artefactensite zal dan ook geen meerwaarde of kenniswinst voor het archeologisch onderzoek zijn en zal enkel bijdragen tot een hogere kostprijs.
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Het is nuttig deze methode toe te passen op het terrein, omdat de onderzoekstechniek een beter ruimtelijk inzicht biedt dan de voorgaande onderzoekstechnieken. Omwille daarvan, en de verwachting dat er geen complexe verticale strategie aanwezig is, is een proefsleuvenonderzoek aangewezen. Om beter ruimtelijk inzicht toe te laten is het nodig een groter percentage van het terrein (12,5%) te onderzoeken dan de voorgaande onderzoeksmethoden, wat resulteert in een grotere schadelijke impact op het bodemarchief. Deze methode is echter niet overdreven schadelijk te noemen. Ondanks de grotere schadelijke impact op het bodemarchief is deze onderzoeksmethode nodig om verdere uitspraken te kunnen doen over de eventuele aanwezigheid van een archeologische site op het terrein.

Na afweging van de opportuniteit van elke individuele onderzoeksmethode wordt de combinatie van verschillende methoden afgewogen op basis van dezelfde criteria. Op basis van hogerstaande afwegingen wordt een vooronderzoek voorgesteld dat bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. Op vraag van de bouwheer en voornamelijk omwille van de zeer hoge tijdsdruk binnen het project wordt voorgesteld om het veldwerk uit te voeren in uitgesteld traject.

3.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

3.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveau's aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Verder dient het vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Kunnen de gegevens uit het vooronderzoek met ingreep in de bodem bijkomende informatie aanleveren die toelaten de hypothesen gebaseerd op het bureauonderzoek bevestigen, verfijnen of bij te sturen op vlak van de opbouw van de ondergrond, aanwezigheid van intacte bodems, verstoring van de oorspronkelijke bodem, verwachte periode en aard van de site bijvoorbeeld?

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveau's?
- Waar ligt/ lag de hoogste grondwaterspiegel?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn er, ondanks de lagere verwachting voor sporensites vanaf de late middeleeuwen, toch resten uit deze periode aangetroffen?

Het vooronderzoek in zijn geheel kan als volledig worden beschouwd als er voldoende informatie werd gegenereerd om:

- een te bekrachtigen nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de onmogelijkheid voor een behoud in situ staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.

De onderzoeksmethode beslaat de oppervlakte van 3813 m², zoals die is afgebakend op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (fig. 2.1). De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen van het assessment beantwoord zijn.

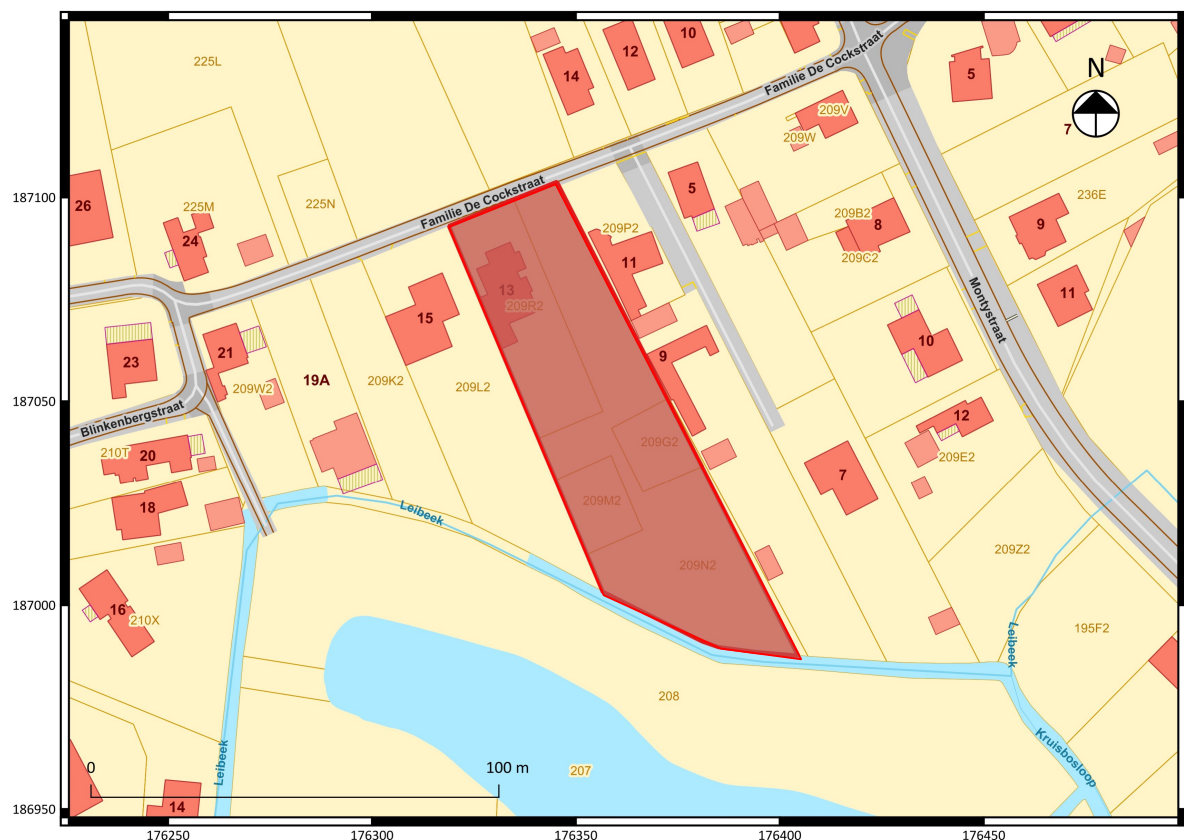

Fig. 3.1: Synthesepan met aanduiding van de zone die geselecteerd is voor verder onderzoek.

3.3.2 Onderzoeksstrategie, methode en technieken

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van de Goede Praktijk van toepassing. Wat betreft het ruimtelijke patroon van de proefsleuven is echter enkel een regelmatige ruimtelijke spreiding vereist. De keuze van de breedte en lengte van de proefsleuven, hun onderlinge afstand, hun patroon en de oriëntatie ervan is afhankelijk van de aard van de ondergrond, de doelstelling van het onderzoek, de te verwachten densiteit en spreiding van sporen en vondsten en de terreingesteldheid (CGP 8.6.2).

De sleuven hebben een NW-ZO oriëntatie. Omwille van praktische aspecten zoals snelheid en efficiëntie wordt geopteerd voor 2m brede proefsleuven met een tussenafstand die niet meer dan 15 m van middelpunt tot middelpunt bedraagt. Mogelijk aanwezige sporen in zandgronden zijn doorgaans zeer goed leesbaar, zodat hiervoor niet op 4 m brede sleuven moet worden teruggevallen. De sleuven worden aangelegd tot op alle archeologisch relevante vlakken. De conventioneel aanvaarde dekkingsgraad van 12,5 % wordt conform de CGR opgesplitst in 10 % sleuven en 2,5 % kijkvensters. Kijkvensters worden niet enkel gegraven om sporenconcentraties nader te bekijken en zo tot een afbakening van een archeologische site te komen maar ook om schijnbaar lege zones te controleren.

Indien tijdens het uitvoeren van het proefsleuvenonderzoek grote bodemverstoringen worden vastgesteld, kan de vooropgestelde 10% onderzocht gebied mogelijk niet worden gehaald. In dit geval kan dit dan worden beschouwd als een afwijking ten opzichte van de Code van de Goede Praktijk.

De proefsleuven en noodzakelijke kijkvensters worden uitgegraven met een graafmachine met een tandenloze bak.

De uitvoerders van het proefsleuvenonderzoek dienen niet te beschikken over bijkomende specifieke competenties ten opzichte van deze opgenomen in de Code van de Goede Praktijk.

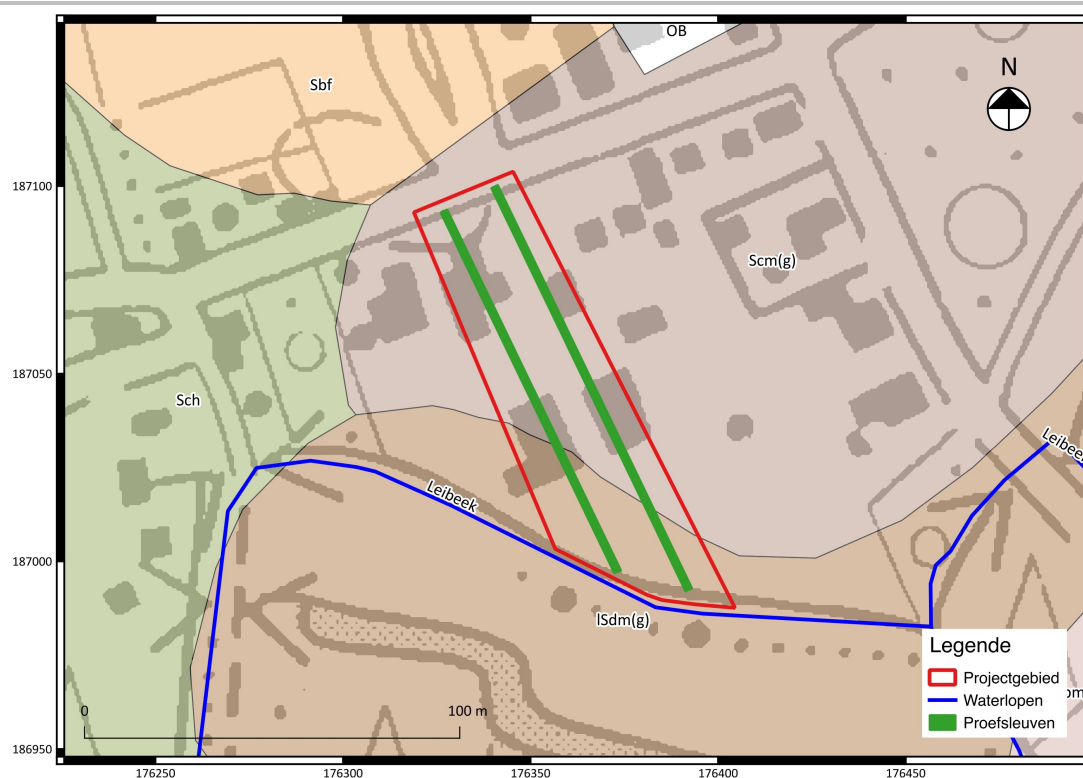

Fig. 3.3: Zicht op het voorgestelde sleuvenplan rekening houdend met de voorgestelde bouwblokken.